

STORTINGET

Innst. 212 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:25 S (2019–2020)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Arne Nævra og Karin Andersen om lukket fritids- og undervisningsopplegg med overnatting i trossamfunn

---

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer for å sikre at ulike organisasjoner – herunder særlig ulike tros- og livssynssamfunn – ikke på lovlig vis kan drive omfattende og lukkede undervisningsopplegg med overnatting over lengre tid, som for eksempel koranskole, som kan innebære segregering, negativ sosial kontroll eller ha andre skadelige konsekvenser for barn under alibiet fritidstilbud.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, lederen Kristin Ørmen Johnsen, Anne Karin Olli og Tage Pettersen, fra Fremskrittspartiet, Anette Carnarius Elseth og Silje Hjemdal, fra Senterpartiet, Åslaug Sem-Jacobsen, fra

Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Venstre, Carl-Erik Grimstad, og fra Kristelig Folkeparti, Jorunn Gleditsch Lossius, viser til representantforslag om lukket fritids- og undervisningsopplegg med overnatting i trossamfunn. Komiteen viser til at en del av bakteppet for forslaget er avsløringene om skolefritids-tilbud i regi av Det Islamske Kultursenter i Oslo, Drammen og Nedre Eiker, men intensjonen i forslaget er å ramme alle lukkede fritids- og undervisningsopplegg med overnatting over lengre tid som kan innebære segregering, negativ sosial kontroll eller andre skadelige konsekvenser for barn, i alle trossamfunn.

Komiteen viser til at opplæring av barn og unge reguleres av opplæringsloven og friskoleloven. Koranskoler, søndagsskoler og annen trosopplæring i trossamfunn regnes som fritidsaktiviteter og er ikke underlagt offentlig tilsyn etter dagens lovgivning. Komiteen vil understreke at terskelen for å gripe inn i indre anliggender i trossamfunn skal være svært høy.

Komiteen vil påpeke at når gutter og jenter får koranundervisning og leksehjelp hver for seg, kan det føre til isolasjon og manglende integrering i det norske samfunnet. Kjønnssdelte etterskoletilbud med overnatting, hvor barn og unge tilbringer mye av sin fritid, kan føre til at barna får problemer med å integrere seg og delta i vanlige fritidsaktiviteter. Komiteen viser til at trossamfunns motivasjon for å ha slike tilbud er å styrke barns kulturelle og religiøse identitet. De mener videre at det skal gi trygghet og bidra til mestring.

Komiteen viser også til at tros- og livssynsfrihet er en grunnleggende menneskerettighet som står sterkt i vårt liberale demokrati. Tankefrihet, samvittighet, religion og overbevisning er noe av det mest grunnleggende for et menneske og anses derfor for å stå i en særstil-

ling blant menneskerettighetene. Komiteen merker seg at Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) i sin praksis har fremholdt at religionsfriheten, tankefriheten og samvittighetsfriheten er en forutsetning for et demokratisk samfunn, og at pluralismen som nødvendigvis må opptre i et demokratisk samfunn, er avhengig av disse rettighetene.

Komiteen viser til at beskyttelsen av barns rettigheter ble styrket i 2014 gjennom vedtak av ny § 104 i Grunnloven. Bestemmelsen bygger på rettighetene i FNs barnekonvensjon som siden vedtakelsen i 1990 har gitt barn og unge under 18 år et særlig menneskerettsvern med rettigheter som gjelder spesifikt for barn. Komiteen viser også til Barnekonvensjonen artikkel 14, hvor det blant annet står at barn har tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet. I samme artikkel vises det til foreldrenes rett til å veilede barnet om utøvelsen av hans eller hennes rettigheter på en måte som er i samsvar med barnets gradvise utvikling. Videre viser komiteen til Barnekonvensjonen artikkel 31, hvor det står at barn har rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer barnets alder. En av de sentrale rettighetene i konvensjonen, som følger av artikkel 12, er barns rett til å bli hørt og å få si sin mening.

Komiteen mener at barns rett til å medvirke og bestemme selv i spørsmål om tro og livssyn er av stor betydning. Komiteen vil understreke at barns religionsfrihet må tolkes i lys av forholdet mellom foreldre og barn, mellom staten og foreldre og mellom staten og barnet. Komiteen viser til at foreldre har rett til å oppdra sine barn i samsvar med deres religion eller livssyn og har rett og plikt til å veilede sine barn om slike spørsmål.

Komiteen vil peke på at når barn blir kontrollert og fulgt tett opp i sitt miljø, kan det være utfordrende for dem å få oppfylt sine rettigheter. Barn kan mangle kunnskap om rettighetene sine, og de har en sterk lojalitet til sine foreldre og øvrige autoritetspersoner. Komiteen ber derfor departementet sørge for at tros- og livssynssamfunn får informasjon og veiledning om hvilke rettigheter barn har.

I Norge er trosfrihet en viktig menneskerett, og komiteen vil understreke at det er enhver forelders ansvar å oppdra barna i henhold til egen tro, så lenge de ikke bryter loven. Trosopplæring av barn og unge utgjør en sentral del av virksomheten i mange trossamfunn i Norge. Trossamfunn må rette seg etter norsk lov på lik linje med alle andre i det norske samfunnet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er bekymret for innholdet i reportasjen i Aftenposten fra 2. november 2019, hvor såkalte skolefritidstilbud med overnatting for muslimske barn og unge omtales.

Flertallet viser til enighet mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i forbindelse med Prop. 130 L (2018–2019) Lov om tros- og livssynssamfunn. Enigheten omhandler blant annet faste etter-skole-tilbud med overnatting over lengre tid. Dessuten bes regjeringen komme tilbake med forslag til nødvendige lovendringer for å forhindre segregering, parallelle samfunn, negativ sosial kontroll eller radikalisering, med sikte på å forby dette.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til Hjelpekildens rapport «Små sko, stor tro». I denne forteller flere om problemer med å være barn i religiøse miljøer, noe som har hatt til negative konsekvenser for dem. De har også store problemer med å kunne forlate disse miljøene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener dette viser at det er nødvendig med forsterket reell kontroll, og at man også på beste vis må bidra til å gi barn og unge tilgang på relevant hjelp.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til tidligere forslag og behovet for at det utvikles en samfunnskontrakt mellom myndighetene og registrerte tros- og livssynssamfunn. En begrunnelse for dette handler særskilt om barn og unges integreringsmuligheter, f.eks. når det gjelder å kunne delta på ulike fellesarenaer. Disse medlemmer viser til at et krav om samfunnskontrakt vil være del av disse medlemmers forslag i forbindelse med den pågående behandlingen av lov om tros- og livssynssamfunn, jf. Prop. 130 L (2018–2019).

Disse medlemmer viser videre til tidligere forslag om tiltak mot sosial kontroll og æresvold og Stortingets vedtak i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:118 S (2017–2018), der regjeringen bes om å gjøre tilsyn med og åpenhet om opplegget i koranskoler og andre trossamfunns skoler til en del av betingelsene for å få statsstøtte. Viktige faktorer her er bruk av norsk språk og at man ikke fremmer ekstreme holdninger og kjønnssegregering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil gjenta disse kravene i forbindelse med den pågående behandlingen av lov om tros- og livssynssamfunn, jf. Prop. 130 L (2018–2019). Det vil også være behov for et aktivt og velfungerende tilsyn for å sikre at offentlige tilskudd benyttes i tråd med forutsetningene. I den sammenheng vil disse medlemmer vise til at Oslo kommune har gjennomført uanmeldte tilsyn hos foreninger som mottar kommunal støtte til leksehjelp.

Under disse fant man ingen tegn til leksehjelp, og kommunen vil derfor nå gjennomgå sine ordninger.

Komiteens medlem fra Senterpartiet er enig med forslagsstillerne i at det er uheldig med kjønnsdelt undervisning, og at negativ sosial kontroll eller annen praksis som hemmer integrering og inkludering i storsamfunnet, er uakseptabelt. Dette medlem mener imidlertid at deler av ordlyden i forslaget er uheldig, da den implisitt mistenkeliggjør noen tros- og livssynssamfunn ved at det antydes at de opererer under et «fritidsalibi». Dette medlem er kjent med at det er delte meninger om virksomheten til det konkrete kultursenteret. Dette medlem er videre kjent med at Drammen kommune tidlig tok tak i denne saken da den dukket opp i media. Det er gjort en grundig gjennomgang av saken i hovedutvalget for oppvekst og utdanning i kommunen. IMDi og Kunnskapsdepartementet har besøkt Det Islamske Kultursenter. Det viser seg at det er et gjensidig ønske fra Drammen kommune og Det Islamske Kultursenter om å etablere en arena for dialog, samarbeid og gjensidig læring.

Dette medlem viser til forslaget om ny lov om tros- og livssynsamfunn i Prop. 130 L (2017–2018), som komiteen har til behandling. Et av temaene i proposisjonen er hva som skal danne grunnlag for å nekte statstilskudd. § 6 første ledd første punktum i forslaget i proposisjonen lyder:

«Dersom et tros- eller livssynsamfunn, eller enkeltpersoner som opptrer på vegne av samfunnet, utøver vold eller tvang, fremsetter trusler, krenker barns rettigheter, bryter lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenker andres rettigheter og friheter, kan samfunnet nektes tilskudd eller tilskudd kan avkortes.»

Dette medlem mener den aktuelle paragrafen ivaretar det forslagsstillerne peker på i sitt forslag, men det forutsetter at fylkesmannen har effektive tilsyn. I den nye loven foreslår departementet at tilsynsmyndighetene kan kreve rapportering i særskilte forhold, eksempelvis barns situasjon i tros- og livssynssamfunn. Dette medlem er av den oppfatning at regjeringens lovforslag om tilsyn er svakt. Rapporteringskrav er ikke tilstrekkelig. Det er nødvendig med observasjoner og kontroll gjennom fysiske tilsyn. Dette medlem viser til behandlingen av Prop. 130 L (2018–2019) og forslaget fra Senterpartiet om et forsterket tilsyn med trossamfunn.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil på vegne av forslagsstillerne understreke at representantforslaget ikke er ment å ramme ordinært leirskoletilbud. Dette medlem understreker at tros- og livssynsfriheten, og foreldres rett til å oppdra sine barn i samsvar med eget verdisyn, skal forsvares. Likevel

kan ikke disse frihetene og rettighetene forsvare skadelig praksis og negativ sosial kontroll som krenker barns grunnleggende menneskerettigheter etter for eksempel barnekonvensjonen.

Dette medlem viser også til at både Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet har gitt støtte til forslaget i media.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til øvrig bakgrunn i representantforslaget og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer for å sikre at ulike organisasjoner – herunder særlig ulike tros- og livssynssamfunn – ikke på lovlig vis kan drive omfattende og lukkede undervisningsopplegg med overnatting over lengre tid, som for eksempel koranskole, som kan innebære segregering, negativ sosial kontroll eller ha andre skadelige konsekvenser for barn under alibiet fritidstilbud.»

Uttalelse fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Kommunal- og forvaltningskomiteen viser til brev fra familie- og kulturkomiteen av 10. mars 2020, hvor komiteen er bedt om å gi sin uttalelse før innstilling avgis.

Komiteen har følgende uttalelse:

«Komiteen viser til merknadene og forslagene fra de respektive partiers medlemmer i familie- og kulturkomiteen, og støtter disse.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer for å sikre at ulike organisasjoner – herunder særlig ulike tros- og livssynssamfunn – ikke på lovlig vis kan drive omfattende og lukkede undervisningsopplegg med overnatting over lengre tid, som for eksempel koranskole, som kan innebære segregering, negativ sosial kontroll eller ha andre skadelige konsekvenser for barn under alibiet fritidstilbud.

Komiteens tilråding

Tilrådingen fremmes av komiteen unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:25 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Arne Nævra og Karin Andersen om lukket fritids- og undervisningsopplegg med overnatting i trossamfunn – vedtas ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 24. mars 2020

Kristin Ørmen Johnsen

leder

Tage Pettersen

ordfører

**DET KONGELIGE BARNE-
OG FAMILIEDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Familie- og kulturkomiteen
0026 OSLO

Deres ref
2019/4748 IS/mb

Vår ref
19/5035-

Dato
13. januar 2020

Representantforslag - Dokument 8:25 S (2019-2020) - Om lukket fritids- og undervisningsopplegg med overnatting i trossamfunn

Jeg viser til oversendelse 11. desember 2019 av Dokument 8:25 S (2019-2020) der jeg blir bedt om å vurdere forslaget.

Representantforslaget lyder:

"Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer for å sikre at ulike organisasjoner – herunder særlig ulike tros- og livssynssamfunn – ikke på lovlig vis kan drive omfattende og lukkede undervisningsopplegg med overnatting over lengre tid, som for eksempel koranskole, som kan innebære segregering, negativ sosial kontroll eller ha andre skadelige konsekvenser for barn under alibiet fritidstilbud."

Barne- og familieministerens vurdering:

Representantforslaget ber om at regjeringen utarbeider et lovforslag som skal sikre at organisasjoner, og da særlig tros- og livssynssamfunn, ikke kan drive omfattende og lukkede undervisningsopplegg som for eksempel koranskole, med overnatting over lengre tid, som kan innebære segregering, negativ sosial kontroll eller ha andre skadelige konsekvenser for barn.

Organisasjoner og tros- og livssynssamfunn er en del av den norske frivilligheten og en stor og selvstendig del av samfunnet. Den generelle virksomheten i frivillige organisasjoner og tros- og livssynssamfunn er ikke lovregulert.

Tros- og livssynsfriheten er en grunnleggende menneskerettighet, og en rettighet som står sterkt i vårt liberale demokrati. Tros- og livssynsfriheten er likevel ikke absolutt. Likestillings-

og diskrimineringsloven gjelder på alle samfunnsområder, også i frivillige organisasjoner og tros- og livssynssamfunn.

Tilskuddsordningene for Den norske kirke og andre tros- og livssynsamfunn skal først og fremst understøtte tros- og livssynsfriheten. Den statlige kontrollvirksomheten overfor tros- og livssynssamfunnene er avgrenset til vilkårene for tildeling av støtte.

Foreldres rett til å velge trosopplæring for sine barn er i utgangspunktet en del av foreldrenes trosfrihet og foreldreansvar. Gjennom foreldrenes deltakelse og engasjement blir barn introdusert for, og deltakere i, tros- og livssynspraksis. Mange tros- og livssynssamfunn har også egne aktiviteter for barn og unge. En slik sosialiseringssprosess inn i en tro eller et livssyn er en del av det tros- og livssynsfriheten beskytter.

Barn har tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet, jf. Barnekonvensjonens artikkel 14. Barn har videre rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder jf. Barnekonvensjonens artikkel 31. I 2014 ble beskyttelsen av barns rettigheter styrket gjennom en ny bestemmelse i Norges Grunnlov, der det blant annet slås fast at barn har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og at deres mening skal tillegges vekt i samsvar med alder og utvikling. Rett til å bli hørt og å få si sin mening følger av artikkel 12 i barnekonvensjonen, og er en av de sentrale rettighetene i konvensjonen. Foreldrene har rett og plikt til å veilede barnet om utøvelsen av hans eller hennes rettigheter på en måte som er i samsvar med barnets gradvise utvikling. Barns rett til å medvirke og bestemme selv i spørsmål om tro og livssyn er av stor betydning. Mange trossamfunn har tilbud rettet mot barn og unge, som trosopplæring og aktivitetstilbud av ulike slag. Noen trossamfunn tilbyr også skole og undervisning. For mange barn er tilknytningen til trossamfunn en stor del av oppveksten, og samfunnet er like mye en sosial arena som en arena for religiøs eller livssynsorientert praksis. Trossamfunnene har, som andre aktører for barn og unge, et ansvar for å ivareta barns friheter og rettigheter, og særlig til å sikre barns rett til medbestemmelse.

Staten er etter Barnekonvensjonen forpliktet, ikke bare til å sikre barns religions- og livssynsfrihet, men også til generelt å sikre gode oppvekstvilkår for barn, og å gi beskyttelse mot vold og overgrep. Straffelovens bestemmelser om forbud mot vold mot barn gjelder følgelig også for forhold i tros- og livssynssamfunn.

Når det gjelder å vurdere og bestemme hvor mye tid barn skal bruke på ulike fritidsaktiviteter, det være seg idrettsaktiviteter, dataspill eller aktiviteter i regi av tros- eller livssynssamfunn, er dette noe som naturlig faller inn under foreldreansvaret. Dette er ikke en oppgave for staten og lovgivningen.

Regjeringen har lagt fram et forslag til ny trossamfunnslov, jf. Prop. 130 L (2018-2019). Der forslås det at krenkelser av barns rettigheter i et tros- eller livssynssamfunn kan gi grunnlag for å nekte eller trekke tilbake tilskudd. Videre kan tros- og livssynssamfunn nektes tilskudd dersom samfunnet eller enkeltpersoner som opptre på vegne av samfunnet, utøver vold

eller tvang, fremsetter trusler, bryter lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenker andres rettigheter og friheter. Negativ sosial kontroll kan være grunnlag for å nekte tros- eller livssynssamfunn tilskudd. Tilskudd kan også nektes dersom tros- eller livssynssamfunnet ikke oppfyller andre krav som følger av loven.

Trosopplæring (herunder koranskoler) og andre aktiviteter for barn og unge omfattes av reglene i § 6. Når det gjelder hvordan reglene for øvrig skal forstås og anvendes, vises det til de generelle merknadene i kapittel 17 og til de særlige merknadene i proposisjonen.

Lovforslaget (§ 8) sier også at det skal føres tilsyn med at tros- og livssynssamfunnene oppfyller vilkår og krav etter loven – deriblant at de ikke opptre på en måte som gir grunnlag for å nekte tilskudd etter § 6.

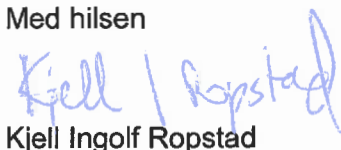
Registrerte tros- og livssynssamfunn pålegges videre en rapporteringsplikt. Tros- og livssynssamfunnene skal avgi en årsrapport som gir "en kort omtale av virksomheten i samfunnet, bruken av tilskudd fra staten og forvaltning av vigselsrett. Den skal i tillegg redegjøre for tilstand og tiltak når det gjelder kjønnslikestilling i virksomheten i samsvar med likestillings- og diskrimineringsloven § 26a, og for eventuell forskjellsbehandling når det gjelder tilgang til aktiviteter, styrende organer, verv og stillinger." Er trosopplæring en del av samfunnets virksomhet, vil opplæringen være omfattet av rapporteringsplikten.

Tilsynsmyndigheten vil i tillegg kunne kreve at tros- og livssynssamfunn rapporterer om "særskilte forhold", dvs. i tillegg til den årlige rapporteringen, for eksempel om barns rettigheter, eller dersom myndigheten blir kjent med konkrete forhold som kan lede til at tilskudd nektes.

Regelen i lovforslaget § 6 annet ledd om at tilskudd kan nektes dersom tros- eller livssynssamfunnet ikke oppfyller krav som følger av loven, betyr at tros- og livssynssamfunn som ikke etterkommer de årlige rapporteringskravene eller et krav om å rapportere om særskilte forhold, vil kunne nektes tilskudd. Tros- og livssynssamfunnene skal innrette sin virksomhet innenfor rammene av norsk lov.

Kunnskapsdepartementet skal i samarbeid med Kulturdepartementet og Barne- og familiedepartementet, sette ut et oppdrag for å få mer kunnskap om ulike organisasjoners SFO-lignende aktivitetstilbud for barn og unge, jf. kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanners brev til Likestillings- og diskrimineringsombudet datert 10. desember 2019. Jeg mener derfor at vil være hensiktsmessig å avvente resultatet av en slik utredning, før det eventuelt igangsettes et arbeid for å utrede ytterligere lovendringer enn det som er foreslått i Prop. 130 L (2018-2019).

Med hilsen

Kjell Ingolf Ropstad

